

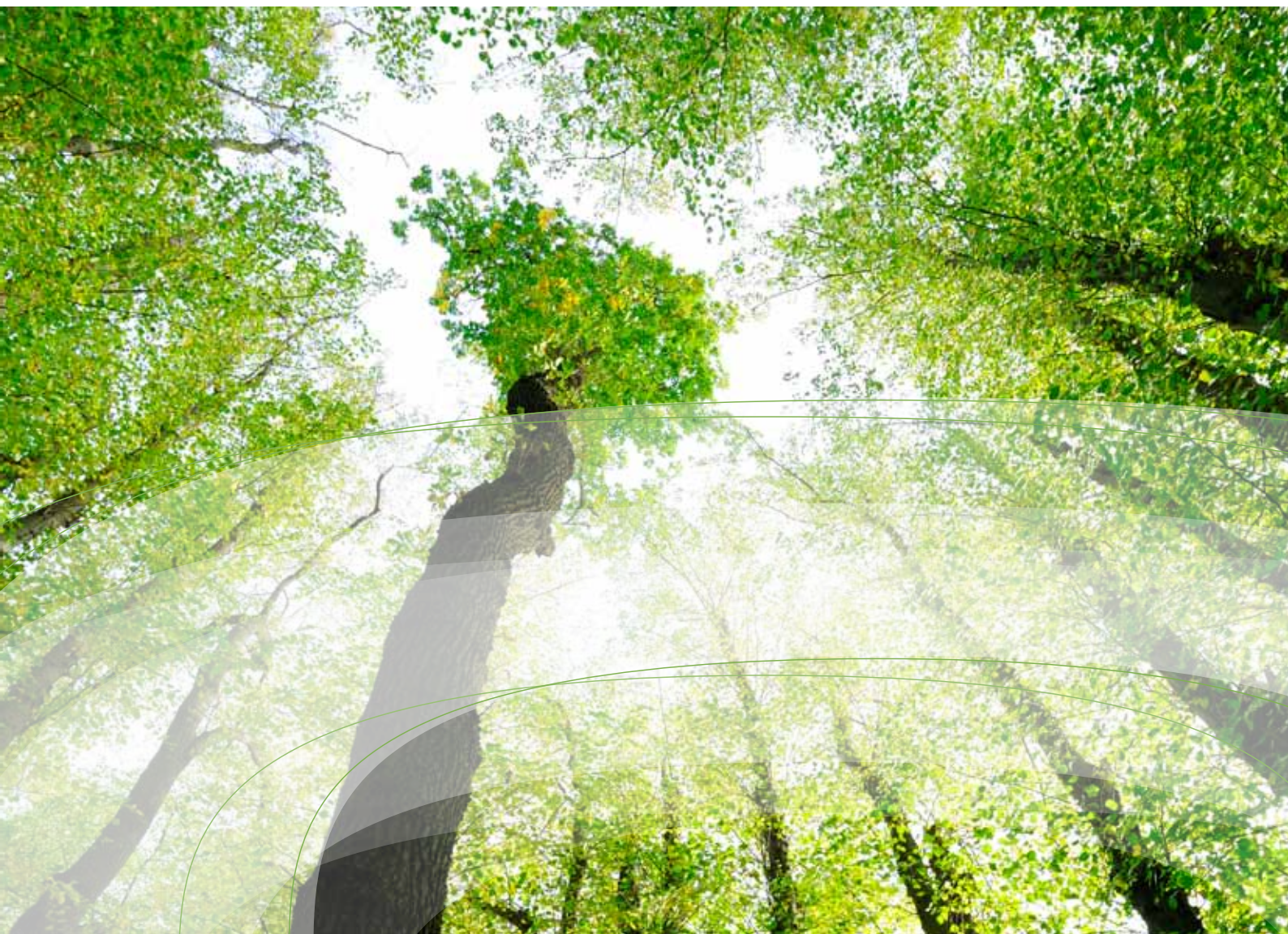

norden

Nordisk Ministerråd

Nordic Entrepreneurship Monitor

– Dansk sammenfatning

Nordic Entrepreneurship Monitor 2010

Dansk kortversion

ANP 2010:762

© Nordisk Ministerråd, København 2010

Nordic Entrepreneurship Monitor 2010 er udarbejdet af FORA

ISBN 978-92-893-2136-5

Tryk: Rosendahls Schultz Grafisk a/s, København

Fotos: iStock

Layout: Scanad

Oplag: 250

Trykt på miljøvenligt papir som opfylder kravene i den nordiske miljøsvanemærkeordning.

Publikationen kan bestilles på www.norden.org/order. Flere publikationer på

www.norden.org/publikationer

Printed in Denmark

Nordisk Ministerråd

Ved Stranden 18

1061 København K

Telefon (+45) 3396 0200

Fax (+45) 3396 0202

Nordisk Råd

Ved Stranden 18

1061 København K

Telefon (+45) 3396 0400

Fax (+45) 3311 1870

www.norden.org

Det nordiske samarbejde

Det nordiske samarbejde er en af verdens mest omfattende regionale samarbejdsformer. Samarbejdet omfatter Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige, samt de selvstyrende områder Færøerne, Grønland og Åland.

Det nordiske samarbejde er både politisk, økonomisk og kulturelt forankret, og er en vigtig medspiller i det eu-

ropæiske og internationale samarbejde. Det nordiske fællesskab arbejder for et stærkt Norden i et stærkt Europa.

Det nordiske samarbejde ønsker at styrke nordiske og regionale interesser og værdier i en global omverden. Fælles værdier landene imellem er med til at styrke Nordens position som en af verdens mest innovative og konkurrencedygtige regioner.

Forord

Nye, voksende virksomheder er centrale for dynamikken i de nordiske økonomier. Iværksætteri vil yde et væsentligt bidrag til at få de nordiske lande tilbage på vækstsporet, og der kan høstes mange økonomiske gevinster fra velfungerende iværksætermiljøer.

For første gang har nordisk iværksætteri været genstand for et systematisk benchmark. I 2009 besluttede Nordisk Ministerråd at rette blikket mod iværksætterpræstationerne og iværksætterpolitikken i de nordiske lande. Udkommet er nærværende publikation: Nordisk Entrepreneurship Monitor.

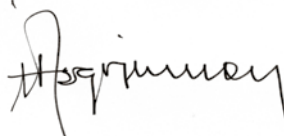
Denne Monitor bibringer policymakers, iværksættere og forskere med et unikt indblik i iværksætteri på tværs af den nordiske region og introducerer en række politikanbefalinger, der kan styrke Nordens iværksætterpræstationer.

Det er mit håb, at Nordisk Entrepreneurship Monitor vil udgøre en fakta-baseret platform, der kan bringe debatten om iværksætteri til nye højder, inspirere de nordiske regeringer til at drage nytte af andres erfaringer og bidrage til at implementere effektive iværksætterinitiativer.

Analyserne og konklusionerne i denne Monitor er alene FORAs og afspejler ikke nødvendigvis Nordisk Ministerråds holdninger. Jeg er dog overbevist om, at publikationen vil blive et uundværligt værktøj i udviklingen af fremtidige iværksætterstrategier.

En vigtig pointe i Monitoren er, at de nordiske lande på en række områder står overfor identiske udfordringer. Her kunne en samlet koordineret nordisk indsats føre til et bedre resultat, end hvis de samme lande forfølger individuelle mål. Nordisk Ministerråd stiller sig til rådighed i denne fremadrettede proces, og ser jeg frem til at bidrage til en styrkelse af iværksætterkulturen gennem transnationale initiativer.

København, 17. juni 2010

Halldór Ásgrímsson

Nordisk Entrepreneurship Monitor

Iværksætteri er vigtigt!

I kølvandet på den globale økonomiske krise forsøger regeringer over hele verden at højne velstanden igennem økonomisk vækst og styrket jobskabelse. Indenfor de seneste ti år er der blandt policymakers kommet en voksende erkendelse af den helt vitale rolle, som netop iværksætteri spiller i forhold til at understøtte økonomisk vækst og innovative samfund.

Nye virksomheder udfordrer eksisterende virksomheder og er vitale for den overordnede dynamik i økonomien. De øger konkurrencepresset og tvinger etablerede virksomheder til at styrke deres konkurrenceevne. Nye hurtigt-voksende virksomheder bidrager relativt meget til jobskabelse i forhold til deres antal. Derfor fungerer nye vækstvirksomheder som „redningsveste“ i forhold til at trække et land ud af den økonomiske krise. Evnen til at skabe nye stærke vækstvirksomheder vil således være helt central i fremtidige erhvervs politikker.

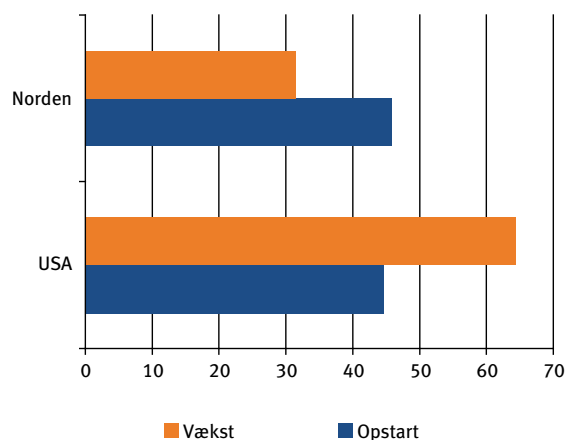
Regeringer over hele verden kan høste økonomiske gevinster ved at opbygge velfungerende rammebetingelser for nye virksomheder – og i særdeleshed for de hurtigt-voksende virksomheder.

Nordisk Entrepreneurship Monitor

Nordisk Ministerråd har påbegyndt arbejdet med at analysere iværksætteri i Norden. Nordisk Entrepreneurship Monitor markerer det første forsøg på at benchmarke nordiske iværksætterpræstationer og rammebetingelser på baggrund af internationalt sammenlignelige data. Den bygger på den internationale model for iværksætterpræstationer og iværksætterrammebetingelser udviklet i samarbejde mellem Eurostat, OECD og FORA.

Nordisk Entrepreneurship Monitor giver politiske beslutningstagere i de nordiske lande et unikt indblik i iværksætteri i Norden og introducerer en række politikanbefalinger. Endvidere indeholder publikationen et helt nyt sæt data for iværksætterpræstationer – og for enkelte lande en række ikke-tidligere offentliggjorte data.

Figur 1: Iværksætterpræstationer (opstart og vækst) i Norden og USA, sammensatte indeks.

Kilde: FORA, 2010

Note:

Figuren viser værdien af de sammensatte indeks for opstart og vækst for Norden og USA.

Hver af underindikatorerne er standardiseret på en skala fra 1 til 100. Jo tættere på den maksimale værdi (=100) jo bedre. En score på 100 i det sammensatte indeks kræver topplaceringer på hver af underindikatorerne.

Norden er god til at skabe nye virksomheder

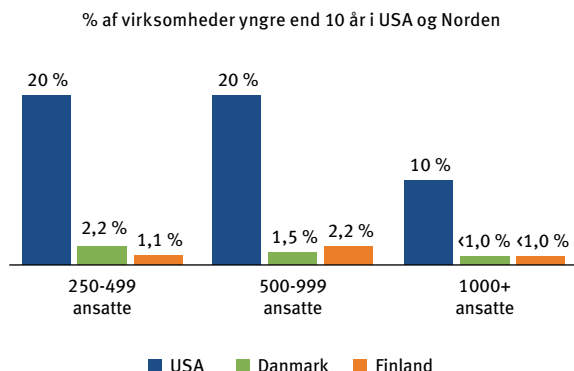
Der starter mange nye virksomheder i de nordiske lande, jf. figur 1. Samlet set har Norden høje opstartsrate sammenlignet med USA og et centralt budskab i Nordisk Entrepreneurship Monitor er, at iværksætterpolitik virker. De seneste års politiske fokus på iværksætteri i Norden har medført, at den nordiske region samlet set er god til at skabe nye virksomheder.

Analysen viser, at de nordiske lande, der har arbejdet mest strategisk med iværksætteri også har opnået de bedste resultater. Med andre ord kan regeringer få et positivt udbytte af at arbejde strategisk med iværksætteri i forbindelse med formuleringen af politikforslag inden for erhvervs- og innovationspolitik.

Norden halter bagud med vækstvirksomheder

Men Norden har en særlig vækstudfordring. De mange nye nordiske virksomheder udmønter sig ikke i tilsvarende mange vækstvirksomheder, jf. figur 1. Norden har en særlig udfordring i forhold til at få de mange nye virksomheder til at vokse sammenlignet med USA.

Figur 2: Andelen af yngre virksomheder der er vokset fra 0 til 250, 500 eller 1000 ansatte (1996–2006)*

Kilde: FORA, U.S. Census, Danmarks Statistik og Finlands Statistik.

Note:

De finske og amerikanske tal er korigeret for fusioner og opkøb (M&A). Dette har ikke været muligt for de danske tal. For at opnå et estimat for Danmark tæller de danske tal derfor virksomheder, som har formået at vokse fra mindre end 50 medarbejdere til den givne ramme på mindre end 10 år. Derfor – og på grund af databrud i 1999 – skal de danske tal opfattes som et estimat.

* U.S. Census har leveret tal for aldersfordelingen af virksomheder. De amerikanske tal viser, at 20 procent af virksomhederne med 245–499 medarbejdere er mindre end 9 år gamle og at 20 procent af virksomhederne med 500–999 medarbejdere er mindre end 12 år gamle. Det nationale finske statistikbureau har leveret data for andelen af virksomheder, der er mindre end 10 år gamle i hver af størrelsesklasserne. De danske tal er også baseret på virksomheder, der er mindre end 10 år gamle.

Nordisk Entrepreneurship Monitor supplerer med ny data, der antyder, at den nordiske region som helhed har udfordringer i forhold at få de nye virksomheder til at vokse sig store hurtigt, dvs. opskalere virksomheder til store globale spillere, som tilfældet er i USA, jf. figur 2.

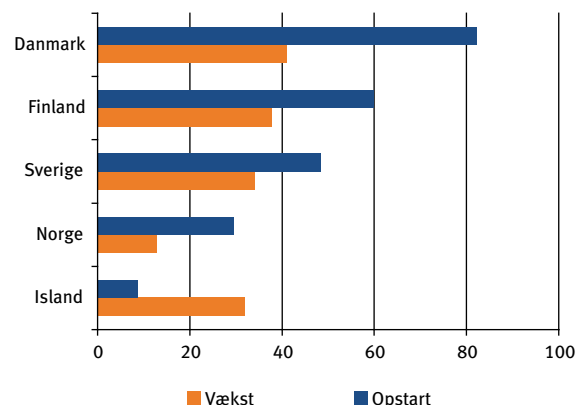
Mens 20 procent af de amerikanske virksomheder med mellem 250–499 ansatte er yngre end 9 år, så er det samme tal kun mellem 1–2 procent i Norden. Og for virksomheder med mere end 1000 ansatte, er 10 procent yngre end 10 år i USA. Kun under 1 procent af nordiske virksomheder formår at vokse til 1000 ansatte indenfor 10 år. Dette er især et problem i kraft af, at unge virksomheder har en tendens til at være bedre jobskabere end ældre virksomheder.

Der er en række forklaringer på de dårlige nordiske vækstpræstationer. En nærmere gennemgang af områderne iværksætter infrastruktur og iværksætter økosystemer kaster lys over nogle af forklaringerne. Andre faktorer kan være fraværet af en egentlig iværksætter-kultur og manglende kompetencer blandt de nordiske iværksættere.

Iværksætteri varierer mellem de nordiske lande

Endelig ser man en vis variation i iværksætterpræstationer på tværs af de nordiske lande, jf. figur 3. Nogle lande klarer sig meget bedre end andre – både hvad angår opstartsrater og vækst – hvilket efterlader plads til at udveksle politikerfaringer blandt policymakers i de nordiske lande.

Figur 3: Iværksætterpræstationer i de nordiske lande, sammensatte indeks

Kilde: FORA, 2010

Note:

Nordisk Entrepreneurship Monitor leverer de første tal for opstart og vækst i Island. Data er udregnet og leveret af Rannis, Icelandic Centre for Research. Figuren viser indeks værdien for opstart og vækst i hvert af de nordiske lande. Hver er underindikatorerne er standardiseret på en skala fra 1 til 100. Jo tættere på den maksimale værdi (=100) jo bedre. En score på 100 i det sammensatte indeks kræver topplaceringer på hver af underindikatorerne.

Nordiske rammebetingelser for iværksætteri

Samlet set er de nordiske iværksætterrammebetingelser konkurrencedygtige i en international sammenligning. Der er dog plads til forbedring i forhold til at indhente de absolut bedst-præsterende regioner i verden.

Rammebetingelserne for iværksætteri undersøges på baggrund af seks politikområder: regulering, markedsforhold, finansiering, vidensskabelse og -spredning, kompetencer og kultur. På områderne regulering, markedsforhold, adgang til finansiering samt vidensskabelse og -spredning står Norden særligt stærkt.

Til gengæld klarer Norden sig dårligere, når det gælder iværksætterkompetencer og iværksætterkultur, hvor de engelsktalende lande er forgangslande. Dog har en del nordiske lande gjort store fremskridt inden for netop iværksætterkultur.

Iværksætterinfrastruktur i Norden

I tillæg til modellens statistisk baserede resultater er Nordisk Entrepreneurship Monitor også baseret på interview med nationale policymakere samt nordiske og internationale iværksættereksperter, som har kastet lys på vigtigheden af en effektiv nordisk iværksætterinfrastruktur¹.

I dag understøtter den nationale infrastruktur skabelsen af nye virksomheder i alle de nordiske lande. Og mens nogle lande har etableret regionale eller nationale vækstprogrammer er der ingen af de nordiske lande, der tilbyder en effektiv iværksætterinfrastruktur og -rådgivning i forhold til at opskalere virksomheder efter den indledende vækstfase.

Nordisk Entrepreneurship Monitor har indhentet inspiration i udlandet til at opstille mulige løsninger på de nordiske landes udfordringer.

Et af de mest berømte „hotspots“ er Silicon Valley, der daterer sig tilbage til 1970'erne. Israel er et mere nutidigt eksempel på et land, der er lykkedes at skabe et effektivt

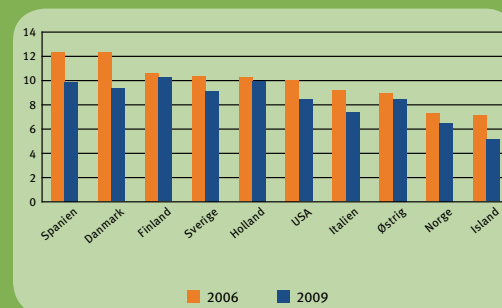
1) Iværksætterinfrastruktur – eller økosystemer – bruges til at betegne forretningsudviklingsmiljøer hvor opstartsaktiviteter finder sted inde for denne rette kulturelle setting, har adgang til de rette netværk og interagerer med de rette folk for at få virksomheden til at vokse.

Boks 1. Den finansielle krises indvirkning på iværksætteraktiviteten

Der er ingen tvivl om, at den globale økonomiske krise har haft en betydelig indvirkning på iværksætteraktiviteten generelt. Ikke desto mindre kan iværksætteri blive en drivkraft i forhold til at overkomme de udfordringer som den finansielle og økonomiske krise har præsenteret os for.

Krisen er også tydelig når man sammenligner opstarts-rater for 2006 og 2009. Figur 4 viser udviklingen i 10 OECD lande. For alle landene gælder, at de har oplevet et fald i opstarts-raterne i perioden. Det er især tilfældet i Danmark, Island, Spanien og USA. Men opstarts-rater vil altid være letpåvirkelige af økonomiske cyklusser, og det må forventes, at landene vil indhente det tabte så snart de økonomiske forhold forbedres.

Figur 4: Andelen af nye virksomheder, 2006 og 2009

Kilde: FORA, 2010

Note:

Opstarts-rater måles i procent af den samlede population af aktive firmaer med mindst én ansat. 2009 data er fremskrevet med 2006 som basisår. OECD's indikatorer for virksomhedsopstart (se også www.oecd.org/statistics/measuringentrepreneurship) og nationale kilder er brugt til at fremskrive opstarts-raterne. Derfor er 2009 data kun et estimat og bør behandles som sådan.

Størstedelen af indikatorerne i Nordisk Entrepreneurship Monitor 2010 indeholder data til og med 2008 og 2009. Betydningen af den økonomiske krise er derfor ikke fuldt afspejlet i sammenligningen af præstationer og rammebetingelser på tværs af lande.

miljø for opstartsvirksomheder, hvor iværksætterkulturen og den rette adgang til netværk har gjort det muligt at få nye virksomheder til at blomstre. Der eksisterer en åben kultur for idé udveksling og forretningsmuligheder og der er stærke formelle og uformelle netværk mellem universiteter, iværksættere, venture kapital, etablerede virksomheder og serviceudbydere

For at blive succesfulde har de globale opstartsvirksomheder brug for miljøer, der giver dem adgang til de rette netværk, den rette kultur og individer med de rette kompetencer i forhold til at få virksomheder til at blomstre. Vi har gennemført en række interviews med eksperter, der peger på, at de nordiske lande ikke gør nok for at bygge en infrastruktur for globale opstartsvirksomheder eller indsamler viden om, hvordan man opbygger de rette økosystemer. Når opstartsvirksomhederne forlader accelerator programmerne og er parate til yderligere vækst, er det svært at blive en succes uden et økosystem.

Erfaringerne fra Israel og Silicon Valley peger på, at det offentlige kan spille en vigtig rolle i forhold til opbygningen af den rette iværksætterinfrastruktur. Offentlige initiativer kan være brugbare i forhold til styrkelsen af nye vækstvirksomheder og kan være nyttige i udviklingen af den basale infrastruktur. Erfaringerne fra Silicon Valley og Israel understreger også, at universiteter kan spille en central rolle i skabelsen af et økosystem. Det er dog vigtigt at inddrage det private erhvervsliv, når systemet er sat på skinner. Den private sektor er tættere på markedet og er mere kompetent i forhold til at få iværksætterinfrastrukturen til at fungere i praksis.

I det nedenstående opsummeres resultaterne for de enkelte nordiske lande.

Danmark

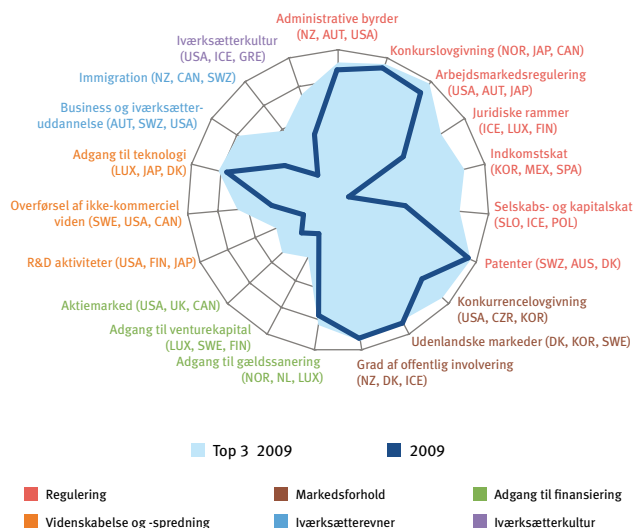
Danmark har de bedste iværksætterpræstationer blandt alle de nordiske lande. Danmark er især stærk på opstarts-rater, på trods af at Danmark blev ramt hårdt af den finansielle krise. Danmarks væsentligste udfordring ligger i at få iværksættervirksomheder til at vokse sig store.

Danmark præsterer særligt godt på rammebetingelserne regulering og markedsforhold, jf. figur 5. Når man justerer OECD landene for forskelle i skattestrukturer gør Danmark det godt på de overordnede rammer for regulering. Det ses, at Danmark er det bedst-præsterende land på arbejds-markedsregulering sammenlignet med de øvrige nordiske lande. Det danske arbejdsmarked bygger på en høj grad af arbejdsgiverfleksibilitet kombineret med et fintmasket økonomisk sikkerhedsnet og en udbredt brug af jobtræning. Denne model er kendt som „flexicurity“-modellen.

På den anden side står Danmark over for en udfordring i forhold til at tiltrække højt kvalificerede udenlandske iværksættere. Dette udmønter sig i en lav rangering på iværksætterkompetencer. Mens lande som USA og Canada fremhæver immigration som en kilde til iværksætteri², er det fortsat svært for ikke-EU borgere at etablere forretning i Danmark. I lyset af dette vil man i 2010 etablere et Center for Etnisk Erhvervsfremme med det formål at støtte opstart, overlevelse og vækst i nye og mindre virksomheder, der er ejet af folk med en udenlandsk baggrund.

Et andet område inden for iværksætterkompetencer er business og iværksætteruddannelse. Her rangerer Danmark middelmådigt sammenlignet med de engelsk-talende lande. Der er desuden behov for styrkelse af iværksætterkulturen.

Figur 5: Rammebetingelser for iværksætteri – Danmark

Kilde: FORA, 2010

Note:

Figuren viser de sammensatte indekssværdier for Danmark i forhold til gennemsnittet for de tre bedst-præsterende lande inden for de 19 politikområder. Top-3 landene er anført i parentes. Jo tættere på den maksimale værdi (=100) jo bedre. En score på 100 i det sammensatte indeks kræver topplaceringer på hver af underindikatorerne.

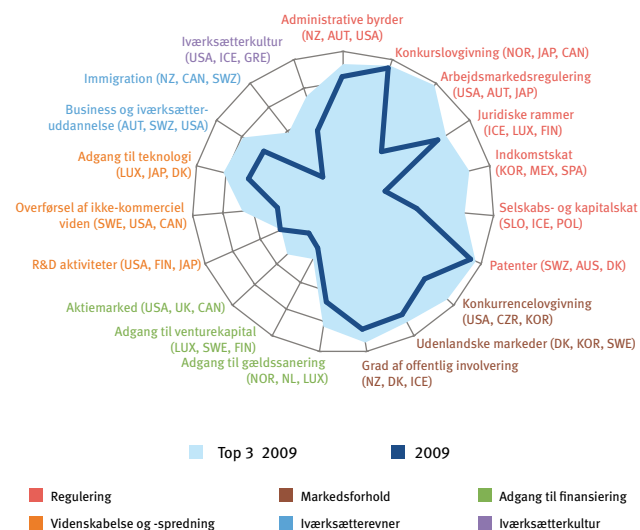
Finland

Finland præsterer ligeledes godt og ligger i top blandt de nordiske lande i forhold til iværksætterpræstationer. Dertil kommer at Finland har de bedste iværksætterrammebetingelser blandt alle nordiske lande.

Finlands iværksætterkompetencer er blandt de bedste, jf. figur 6. Området dækker bl.a. over iværksætteruddannelse, der afspejler den finske regerings betydelige indsats i de seneste fem år inden for iværksætteruddannelse på universiteter, polytekniske læreanstalter og i 6–9 klasse. Finland har en lang tradition inden for iværksætteruddannelse og Finlands præstationer på området er grundlagt i midten af 1990'erne. Finlands iværksætterkompetencer bliver dog svækket af, at Finland, som tilfældet er i Danmark, har en udfordring i forhold til at tiltrække højt-kvalificerede udenlandske iværksættere.

I Finland har en rigid regulering af arbejdsmarkedet en negativ effekt på mulighederne for at ansætte og fyre nye medarbejdere. Finland mangler også en stærk iværksætterkultur. Men det skal pointeres, at politiske initiativer til at styrke Finlands iværksætterkultur via iværksætteruddannelserne måske kan have haft en positiv indflydelse på nogle af de indikatorer, der bruges til at måle kulturen.

Figur 6: Rammebetingelser for iværksætteri – Finland

Kilde: FORA, 2010

Note:

Figuren viser de sammensatte indekssværdier for Finland i forhold til gennemsnittet for de tre bedst-præsterende lande inden for de 19 politikområder. Top-3 landene er anført i parentes. Jo tættere på den maksimale værdi (=100) jo bedre. En score på 100 i det sammensatte indeks kræver topplaceringer på hver af underindikatorerne.

Island

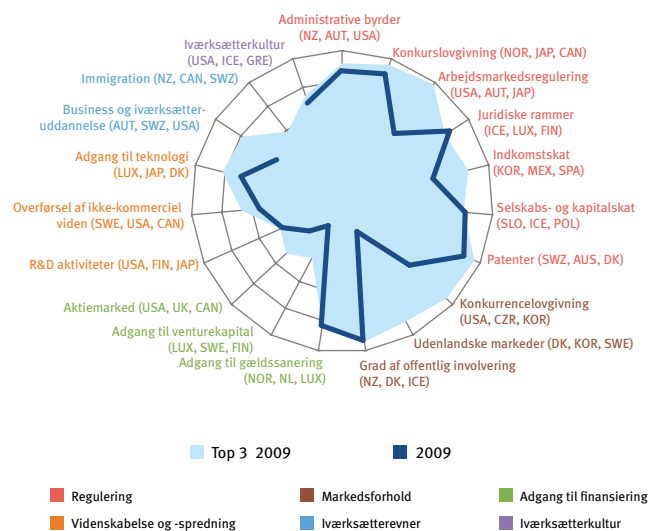
Island adskiller sig på væsentlige områder fra de øvrige nordiske lande pga. den meget voldsomme økonomiske og finansielle krise landet har befundet sig i. Det er det eneste nordiske land, hvor sunde rammebetingelser ikke har udmøntet sig i solide iværksætterpræstationer. Således rangerer Island lavt på præstationer sammenlignet med de øvrige nordiske lande. For første gang nogensinde er der produceret internationalt sammenlignelige tal for opstarts-virksomheder og vækstvirksomheder i Island.

For så vidt angår rammerne for regulering står Island stærkt på områder relateret til opstart, jf. figur 7. Island har få administrative byrder og en lav selskabsskat. I 2009 tog det kun 5 dage at starte en virksomhed, og der var få omkostninger forbundet dermed. Mulighederne for at starte en ny forretning efter en konkurs er også gode i Island. Genopstartsrate efter konkurs er høj og tiden og omkostningerne forbundet med at lukke en forretning er lave.

Island står særligt stærkt på regulering og har den stærkeste iværksætterkultur blandt de nordiske lande, hvilket er lovende for fremtidig vækst. Island har også gode betingelser for videnskabelse og -spredning, hvilket bl.a. bygger på, at Island i de sidste par år har været blandt de lande i verden, som har haft den største investering i forskning og udvikling i forhold til BNP. Til gengæld rangerer Island lavt på markedsforhold og adgang til finansiering.

For nærværende er det politiske fokus på en fortsat forbedring af mulighederne for at starte en ny virksomhed. Bl.a. har Innovation Center Iceland etableret 8 nye inkubatorer inden for det seneste år. Ydermere har Island introduceret en række nye initiativer bl.a. skatteincitamenten for investeringer i opstartsvirksomheder og etableringen af „Seed Forum Iceland“.

Figur 7: Rammebetingelser for iværksætteri – Island

Kilde: FORA, 2010

Note:

Figuren viser de sammensatte indekssværdier for Island i forhold til gennemsnittet for de tre bedst-præsterende lande inden for de 19 politikområder. Top-3 landene er anført i parentes. Jo tættere på den maksimale værdi (=100) jo bedre. En score på 100 i det sammensatte indeks kræver topplaceringer på hver af underindikatorerne.

Data mangler for områderne immigration og Business- og iværksætteruddannelse.

Norge

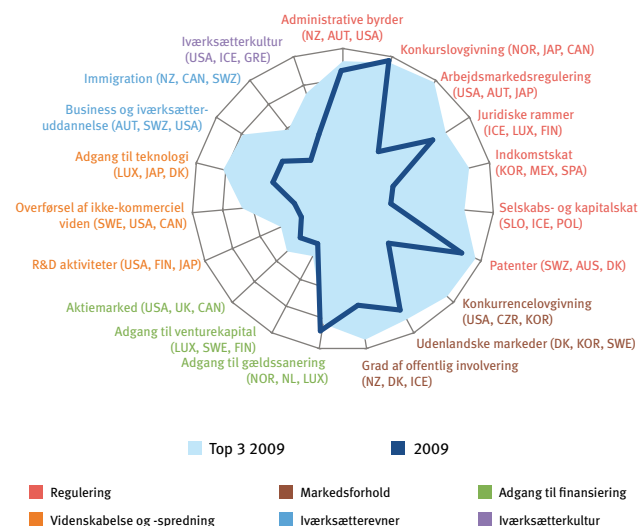
Norge rangerer lavt på opstart af nye virksomheder sammenlignet med de øvrige nordiske lande. Dertil kommer, at Norge står overfor markante udfordringer i forhold til at få virksomheder til at vokse.

Norge klarer sig særligt godt på områderne konkurslovgivning og adgang til finansiering, jf. figur 8. Norge har traditionelt haft et stærkt fokus på adgangen til gælds-sanerering og adgangen til venture kapital. Den norske regering har været aktiv i forhold til at understøtte venture markedet og er i øjeblikket i gang med at opbygge en niche inden for ekspertise relateret til energi venture kapital markedet. Desuden har Norge lave eksport- og import-begrænsninger.

Norge står overfor en række udfordringer i relation til arbejdsmarkedsregulering. Norge har gjort det sværere at ansætte folk på korttids-kontrakter, hvilket har haft en negativ indflydelse på arbejdsmarkedsregulering. Dette kan have en negativ effekt på væksten i mindre virksomheder, der ofte bruger korttids-ansatte medarbejdere.

Dertil kommer, at Norge har udfordringer i forhold til iværksætterkulturen. Siden 2004 har den norske regering brugt betydelige ressourcer på at skabe en iværksætterkultur gennem iværksætteruddannelse. Den norske regering har tillige brugt mange ressourcer på at styrke kulturen gennem målrettede kampagner om kvindelige iværksættere for derigennem at styrke iværksætterånden.

Figur 8: Rammebetingelser for iværksætteri – Norge

Kilde: FORA, 2010

Note:

Figuren viser de sammensatte indekssværdier for Norge i forhold til gennemsnittet for de tre bedst-præsterende lande inden for de 19 politikområder. Top-3 landene er anført i parentes. Jo tættere på den maksimale værdi (=100) jo bedre. En score på 100 i det sammensatte indeks kræver topplaceringer på hver af underindikatorerne.

Sverige

Sverige er placeret i den nordiske midte hvad angår iværksætterpræstationer, både på opstartsrate og vækst.

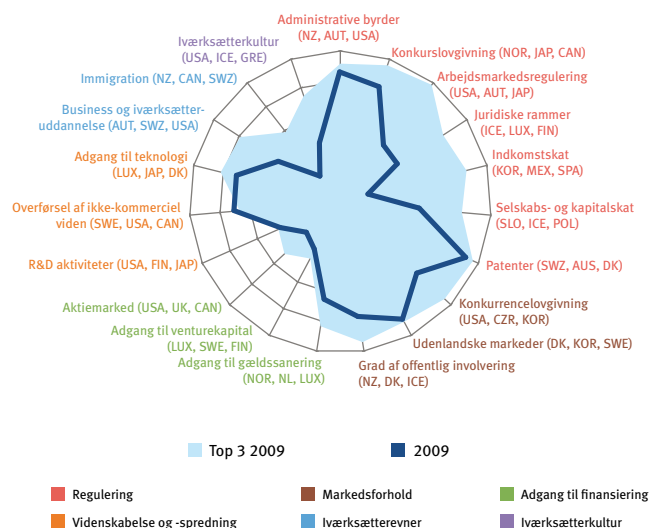
Sverige har fremragende betingelser for videnskabelse og –spredning, jf. figur 9. Sverige er ganske konkurrencedygtig i forhold til samarbejdet mellem universiteter og forretningslivet og også inden for virksomheds-finansieret forskning. Dertil kommer, at Sverige ligger godt på R&D aktivitet, der afspejler et stærkt fokus på området.

I de senere år har Sverige haft et særligt stærkt fokus på opstart af nye virksomheder ved bl.a. at eliminere administrative byrder og gennem forbedringer af markedsforhold og adgang til finansiering. I dag er adgangen til venture kapital blandt de bedste i Norden.

Arbejdsmarkedsreguleringen er mere rigid i Sverige sammenlignet med de øvrige nordiske lande. SIFU-princippet lægger en dæmper på fleksibiliteten på det svenske arbejdsmarked. Derudover er Sverige rangeret lavt på konkurslovgivning og på evnen til at tiltrække udenlandske arbejdere.

Sverige kunne også med fordel styrke iværksætterkulturen. På dette område har Sveriges regering etableret et initiativ rettet mod kvindelige iværksættere, der skal ses som en langsigtet aktivitet til at styrke den svenske iværksætterkultur. Et andet eksempel er, at kommuner og regioner outsourcer health care services. Denne åbning af velfærdssektoren i Sverige ses som en mulighed for kvindelige iværksættere, der har erfaring fra det offentlige sundhedssystem.

Figur 9: Rammebetingelser for iværksætteri – Sverige

Kilde: FORA, 2010

Note:

Figuren viser de sammensatte indekssværdier for Sverige i forhold til gennemsnittet for de tre bedst-præsterende lande inden for de 19 politikområder. Top-3 landene er anført i parentes. Jo tættere på den maksimale værdi (=100) jo bedre. En score på 100 i det sammensatte indeks kræver topplaceringer på hver af underindikatorerne.

Politikimplikationer

Nordisk Entrepreneurship Monitor dokumenterer, at de nordiske lande og regeringer er godt positioneret i forhold til at få det fulde udbytte af iværksætteri. De grundlæggende rammebetingelser er blevet forbedret i de seneste år. Nordiske policymakers er generelt opmærksomme på den vigtige rolle som iværksættere spiller, og iværksætteri er højt placeret på den politiske agenda i alle de nordiske lande.

Der er dog en række udfordringer, som fortsat skal løses herunder særligt i forbindelse med vækstvirksomheder, og som kan adresseres via politikker. I rapporten præsenteres politikanbefalingerne både på nordisk og nationalt plan.

En nordisk indsats kunne være formålstjenstlig på områder, hvor de nordiske lande møder identiske udfordringer og hvor en koordineret nordisk indsats kunne føre til et bedre resultat, end hvis de enkelte lande arbejder på egen hånd.

Følgende Nordiske initiativer anbefales:

• Et fælles nordisk vækstprogram

Den nordiske region står over for en stor udfordring i forhold til at få virksomheder til at vokse, hvilket forhindrer det fulde udbytte af høje opstartsrate i regionen. Den regionale vækstudfordring kunne med fordel blive behandlet på et fælles nordisk niveau. Den nordiske region kunne bygge et fælles nordisk vækstprogram for virksomheder med et globalt potentiale, jf. boks 2. Et nordisk vækstprogram kunne løfte eksisterende nationale og regionale vækstprogrammer ved at samle og udvikle de hurtigst voksende virksomheder fra hver af de nordiske regioner. Ydermere kunne programmet bidrage til udviklingen af et nordisk iværksætterøkosystem af allerhøjeste klasse. Det vil være langt nemmere at udvikle et fælles nordisk økosystem frem for at udvikle 5 nationale økosystemer, da de enkelte nordiske lande er for små til at bygge et økosystem der kan tiltrække iværksætter kompetencer viden til regionen og samarbejde med eksperter og investorer fra resten af verden. Endelig vil et fælles nordisk økosystem styrke de nationale økosystemer med en „spill-over“ effekt på nationale vækstprogrammer, hvis et sådant blev designet på den helt rigtige måde. „Spill-over“ effekten kunne bestå af viden, færdigheder og international netværk, som kunne bidrage til at udvikle den nationale og regionale infrastruktur i de nordiske lande.

• Et nordisk iværksætteruddannelsesprogram

Rammebetingelserne for iværksætterkompetencer og iværksætterkultur er svage i Norden. For at styrke disse kunne man med fordel bygge et nordisk iværksætteruddannelsesprogram med et fokus på „train-the trainers“, der kobles med et nordisk iværksætteruddannelsesforum. Det er nødvendigt at bygge en bred forståelse og viden om iværksætteri, der gør de studerende i stand til at gå fra idé til handling. Dette omhandler ikke kun opstartsfasen, men også udvidelse og vækst. Den største barriere for denne udvikling er en udpræget mangel på iværksættertræning i uddannelsessystemet. For at styrke dette foreslås det, at der arbejdes mere strategisk med at styrke iværksætterundervisningen. Iværksætterundervisere inkluderer lærerkræfter fra alle dele af undervisningssystemet, fra folkeskole til universitetet, samt andre relevante interessenter. Et nordisk iværksætteruddannelsesprogram kunne bibringe nødvendig træning for iværksætterformidlere, bl.a. ved samarbejde med internationale iværksætterprogrammer, der fokuserer på „train-the-trainers“. Det kunne fx være Harvard Business School.

• Et nordisk Iværksætter Policy Forum

Præstationer og rammebetingelser fordrer yderligere politisk fokus for at kunne opnå en position i absolut verdensklasse i international benchmarks. Det gælder især vækstvirksomheder. De nordiske lande, der har arbejdet mest strategisk med iværksætteri har også opnået de bedste præstationer – og iværksætterpolitik gør en forskel! Policymakers og andre interessenter har brug for et fælles forum på tværs af de nordiske lande, hvor man kan diskutere politikudvikling på en kontinuerlig basis. Mens interessenterne kunne diskutere bedre og nye måder at bruge eksisterende rammebetingelser, kunne policy-makers diskutere måder, hvorpå man kunne forbedre de nuværende rammebetingelser og identificere nye, især de som understøtter vækstvirksomheder og en vækstorienteret iværksætter infrastruktur.

• Forbedre iværksætterfinansiering i Norden

De nordiske rammebetingelser for finansiering er generelt gode. På det nationale niveau tilbyder de nordiske lande relativt god adgang til venture kapital. Men et fælles Nordisk venture kapital program, der går på tværs af de nordiske lande, ville forbedre virksomheders adgang til venture kapital og ville kunne underbygge hurtigere vækst.

- **Styrke nordisk iværksætterdata, policy analyser og internationale benchmarks**

Iværksætteri er fortsat et relativt nyt politikområde. Nordisk Entrepreneurship Monitor markerer det første forsøg på at overvåge nordisk iværksætteri på en systematisk måde. Men der er et hul i vores viden. Der er akut behov for at fortsætte processen med at indsamle sammenlignelige iværksætterdata og statistikker i de nordiske lande. En fakta-baseret analyse af vækstvirksomheder er nødvendig for at forstå deres betydelige rolle i den nordiske økonomi – og får at kunne fortsætte arbejdet med Nordisk Entrepreneurship Monitor.

Boks 2: Opsummering af nordisk vækstprogram

Formål

- At geare de eksisterende nationale og regionale vækstprogrammer ved indsamling og videreudvikling af de bedste virksomheder fra hvert af de nordiske vækstprogrammer (gazeller med ca. 10–20 ansatte med et globalt potentiale).
- Bygge et Nordisk iværksætterøkosystem i absolut verdensklasse og derigennem styrke de nationale vækstprogrammer med „spill-over“ effekter på de nationale programmer.

Et nordisk vækstprogram ville give en række fordele:

- De deltagende firmaer får nemmere adgang til netværk, kontakter og ekspertise fra andre nordiske lande. Det vil være nødvendigt at lave et survey blandt potentielle deltagere og blandt eksisterende programmer for at spore sig ind på de specifikke værdiskabende aktiviteter, som et nordisk program kunne bidrage med i forholdt til de eksisterende programmer.
- Et fælles nordisk program ville bibringe en „spill-over“ effekt i forhold til viden, færdigheder, ekspertise og internationalt netværk, som kunne bidrage til at udvikle den nationale og regionale infrastruktur i de nordiske lande.
- Det vil være nemmere at udvikle et fælles nordisk økosystem frem for at udvikle 5 nationale systemer. Individuelt vil de nordiske lande være for små til at bygge verdensklasse økosystemer, der kan tiltrække den nødvendige ekspertise fra andre dele af verden.
- Det vil være nemmer at tiltrække international ekspertise og venture kapital hvis de deltagende virksomheder er blandt de bedste i regionen.
- Endelig vil det være nemmere at få den kritiske masse, der er nødvendig for at kunne honorere internationale eksperter for deres bidrag til programmet.

Målgruppe

- Det nordiske vækstprogram vil blive et flagskib for de bedste opstartsvirksomheder i den nordiske region og kunne bygges på international best-practice indenfor virksomhedsudvikling og vækstvirksomheder.
- Det nordiske vækstprogram kunne forankres i eksisterende nationale eller regionale vækstprogrammer i de enkelte lande. Hvert af de nordiske lande skulle identificere de bedste nationale/regionale programmer til at forankre initiativet.
- Hvert af de nationale programmer skulle identificere 5 virksomheder med et betydeligt vækstpotentiale ud fra en række stramme kriterier. Screeningen kunne med fordel udføres af de, som er ansvarlige for screeningen af de nationale vækstprogrammer.
- For at få adgang til det nordiske vækstprogram skulle de deltagende virksomheder have gennemført eller deltaget i et eller flere nationale/regionale vækstprogrammer.

Aktiviteter

- Det nordiske vækstprogram skulle tilbyde en række aktiviteter for deltagende virksomheder med det overordnede formål at styrke virksomhedernes vækstmuligheder. Deltagende virksomheder vil konkurrere i fælles virksomhedstrænings „camps“ i fx Silicon Valley, modtage coaching fra professionelle iværksættere og industrieksperter, serie-iværksættere, udvikle internationalt netværk, matchmaking med førende venture kapitalister m.m.
- Udover internationale „træningslejre“ kunne programmet med fordel finde sted i et nordisk set-up, mens andre dele ville foregå nationalt og i nogle tilfælde i virksomheden. Programmet er ikke tænkt som en kuvøse, og de deltagende firmaer skulle kunne fortsætte deres daglige forretning ved siden af programmet.
- Der skulle være mulighed for at det nordiske vækstprogram tilbyder investeringer/tilskud til de deltagende virksomheder i forbindelse med specifikke aktiviteter eller milepæle.

norden

Nordisk Ministerråd

Ved Stranden 18
DK-1061 København K
www.norden.org

ANP 2010:762
ISBN 978-92-893-2136-5